

Přírodní památka ČIMICKÉ ÚDOLÍ



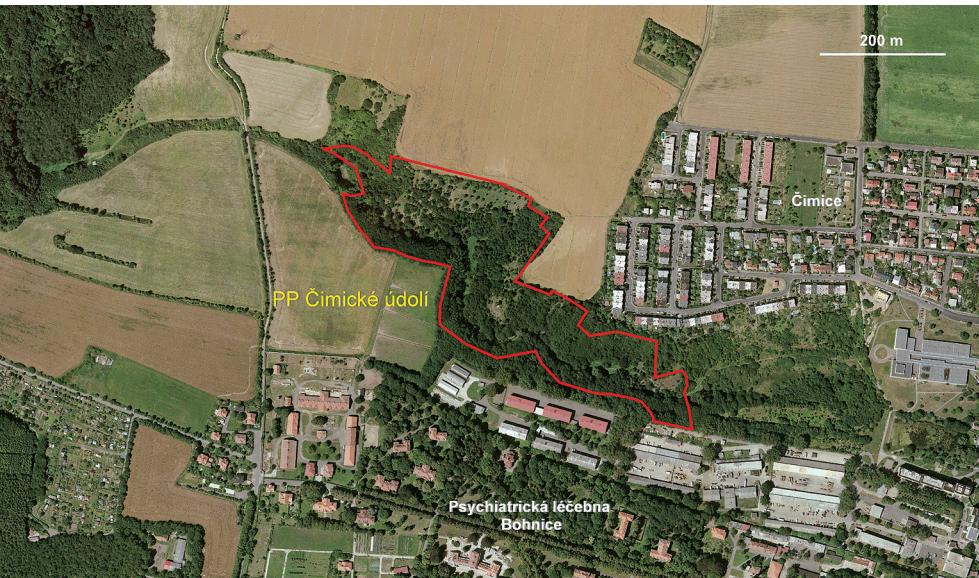
Chráněná území Prahy 8

EKOCENTRUM KŘIVATEC



Přírodní památka ČIMICKÉ ÚDOLÍ

Přirozené údolíčko s charakteristickými skalními ostrohy a s výskytem chráněných druhů rostlin na zbytcích skalních stepí. Zároveň jde i o význačný krajinný prvek.



Katastrální území: Bohnice, Čimice

Výměra: 10,82 ha, ochranné pásmo 11,3 ha

Vyhlášeno: 29. dubna 1968

Předmět ochrany:

Teplomilné trávníky s chráněnými druhy rostlin a živočichů na jižně orientovaných svazích a skalních výchozech mělkého údolí v horním úseku Čimického potoka.

◀ Ortofotografie údolí Čimického potoka s vyznačenou hranicí přírodní památky Čimické údolí.

Foto na přední straně obálky:

Celkový pohled na přírodní památku Čimické údolí od severozápadu.

Foto na zadní straně obálky:

Koniklec luční český (*Pulsatilla pratensis* subsp. *bohemica*).

Přírodní památka Čimické údolí se rozkládá v mělkém údolí Čimického potoka v místech, kde na povrch vystupují skalky, tvořené pevnými drobami a břidlicemi předpravohorního stáří. Ty byly později, ve čtvrtotohách, překryty štěrkopískovými usazeninami, které sem přinesla Vltava a které byly později opět erozovány vodou. Jejich zbytky lze na území najít dodnes.

Území bylo člověkem osídleno už v době kamenné a postupně bylo využíváno převážně zemědělsky. Úrodnější části území s hlubšími půdami jako pole, zatímco svahy, skalní výchozy a údolní niva jako pastviny. Jižní svahy území byly v pozdější době přeměněny na sady a nejvýchodnější skalka byla na začátku dvacátého století využívána jako lom. Odřežený kámen byl použit mimo jiné i na stavbu silnice spojující Chabry s Čimicemi.

Hlavním cílem ochrany území je zachování teplomilných společenstev skal a skalních stepí, které vznikly a byly udržovány zemědělskou činností člověka a pastvou. Na skalách a v mělkých půdách kolem nich roste v teplomilných trávnících s kostřavou walliskou a sivou, řada vzácných rostlin jako je křivatec český, koniklec luční český, bělozářka liliovitá a modfeneč tenkokvětý. Na několika místech skalních výchozů pokrývá mělké půdy porost vřesu obecného.

Kromě skalních výchozů, které jsou uměle udržovány ve stavu bezlesí, jsou v území místy rozšířeny přirozené lesní porosty s dubem zimním a javorem klenem. Na svazích pod skalami je běžný skalník obecný

a hloh obecný. Velká část území však byla v minulosti zalesněna smrkem a zejména nepůvodním trnovníkem akátem, který na mnoha místech zredukoval druhovou pestrost bylinného patra.

Z významných a chráněných živočichů se v území vyskytuje řada teplomilných zástupců hmyzu, především mandelinky, nosatci a dřepčici. V údolní nivě jsou častými hosty ropucha obecná a skokan hnědý stejně jako v nedalekém Kostoprtském rybníku, kde lze zahlédnout i čolka obecného nebo užovku obojkovou. V území hnizdí i řada ptáků, z nichž za zmínku stojí šoupálek krátkoprstý, linduška lesní, stehlík obecný a oba druhy budníčků.

1 Bělozářka liliovitá (*Anthericum liliago*) roste hojně na skalních výchozech.

2 Pobřežní porosty Kostoprtského rybníka tvoří západní okraj přírodní památky.

3 Nejvýraznější skalní výchozy v centrální části PP Čimické údolí s porosty dubů a javorů.





Geologický vývoj Čimického údolí

Čimické údolí začíná na západním okraji čimického sídliště, kde pramení Čimický potok, který napájí stejnojmenný, nově zrekonstruovaný rybník. Zprvu široké a mělké údolí směřující na západ se postupně zafezavá do skalního podkladu a vytváří sevřené údolí s menšími skalními výchozy, situovanými především na jižně orientovaných svazích. Údolí se po jednom kilometru otevírá do široké nivy obklopené polí a asi po pěti metrech ostře otáčí k severovýchodu a zpět k jihozápadu dvojitým meandrem. V těchto místech už je dno údolí hluboko zaříznuto mezi vysokými svahy a skalami Zámecké rokle, která ústí do Vltavy na sever od posledních usedlostí v Zámcích.

Území přírodní památky Čimické údolí je tvořeno jednotvárným sledem drob a břidlic kralupsko-zbraslavské skupiny vrchního proterozoika, které v některých místech vycházejí na povrch jako izolované skalní výchozy. V některých místech jsou tmavé břidlice a droby přerušeny žilami tonalitového porfyritu a na západním svahu a plošině centrální skály jsou pod povrchem lokalizována menší buližníková tělesa, která jsou pozůstatkem podmořské sopečné činnosti.

Tmavě zbarvené a silně rozpadavé droby a břidlice, které v území převažují, vznikaly postupně jako mocné usazeniny na dně chladného proterozoického (předprvohorního) moře v období mezi 640 až 550 mil. let. V období před více než 640 mil. let vznikla

hluboko na dně proterozoického moře v blízkosti horkých pramenů také menší buližníková tělesa.

Mocné usazeniny proterozoického moře byly vyzdvíženy vlivem nastupující horotvorné činnosti, která souvisela s pohybem kontinentů. Mohutné tlaky vyzdvíhly souvrství usazenin, které daly vzniknout až deset kilometrů vysokému kadomskému pohoří. Toto pohoří se rozkládalo na velké části kontinentu, který dnes tvorí Evropu a stalo se také zárodkiem Českého masivu.

Následující geologická období prvohor, druhohor a třetihor nezanechala do dnešní doby v Čimickém údolí žádné výrazné geologické stopy s výjimkou menších žil tonalitových porfyrítů, které pronikly do souvrství drob a břidlic snad v období prvohor.

Výrazněji ovlivnilo charakter Čimického údolí až necelých 2,5 mil. let trvající období čtvrtohor, ve kterém se v pravidelných cyklech střídala chladnější období dob ledových s teplejšími a vlhčími dobami mezileдовými. Na začátku čtvrtohor tekla tehdejší Vltava v úrovni horních teras údolí a přinášela a ukládala zde vrstvy štěrku, jejichž fragmenty se dochovaly zejména na plošinách a svazích v západní části území. Později, kdy se Vltava zařezávala stále hlouběji do skalního podkladu v místě jejího současného koryta, začal více formovat tvar údolí Čimický potok. Ten postupem času z novějších i starších usazenin vypreparoval několik skalních výchozů a vytvořil zakončený hlubokou Zámeckou rokli.



- 4** Skalní výchozy jsou tvořeny převážně tmavými břidlicemi a drobami.
- 5** Vrcholky skal jsou pokryty mělkými půdami, na kterých rostou vzácná teplomilná společenstva.
- 6** Na svazích a plošině centrální skály lze nalézt porosty vřesu obecného (*Calluna vulgaris*).

Vliv člověka na utváření Čimického údolí

Současný charakter Čimického údolí, včetně jeho morfologie i základních vegetačních typů, byl určen především geologickým vývojem celého území Pražské kotliny v průběhu čtyřtohor. Vývoj vegetace a rostlinných i živočišných společenstev v jeho jednotlivých částech však v posledních asi 6. tisících let mnohem výrazněji utvářely zásahy člověka.

Již od pravěku bylo zdejší území využíváno jako pastvina a některé okrajové části s hlbšími a kvalitnějšími půdami jako pole. Tento typ užívání území byl po celou dobu historického vývoje Čimického údolí určující a právě díky němu se na mnoha místech dochovala společenstva rostlin a živočichů, která jsou typická pro teplé travnaté pastviny a výhřevné skalní stepi. Postupem času byly zejména jižní svahy území přeměněny na sady, kde se pěstovaly především třešně a višňy. Fragmenty zpustlých sadů a solitérní ovocné stromy můžeme nalézt dodnes na jižních svazích podél celého území přírodní památky.

Mnohem výrazněji, a z pohledu cenných rostlinných společenstev negativně, ovlivnily Čimické údolí rozsáhlé výsadby nepůvodních dřevin – zejména trnovníku akátu a smrku ztepilého. Tyto výsadby probíhaly zejména na začátku 20. století a byly jimi postiženy všechny erozně ohrožené svahy vltavského údolí i bočních údolí pod Prahou. V částech Čimického údolí, kde dosud přetrvaly akátové porosty, je patrné výrazné ochuzení bylinného

patra a obohacení půdy dusíkem, které se projevuje rozšířováním nitrofilních druhů jako jsou kopřiva dvoudomá, svízel přítula nebo netýkavka malokvětá.

Kromě těchto výrazných zásahů, které změnily celkový ráz Čimického údolí, najdeme v některých částech údolí i stopy lidské činnosti, které měly jen lokální vliv. Mezi nejvýraznější patří částečné svedení vod Čimického potoka pod zem a jejich průnik do kanalizační stoky v horní polovině přírodní památky. Vlivem těchto úprav byla mnoho let horní část Čimického údolí bez přirozeného vodního toku a Čimický potok vyvěral až v nivě pod centrální skalou. Kromě vlastní nivy a porostů byly v minulosti ovlivněny lidskou činností i skalní výchozy. Nejvýchodnější skalka na hraničních přírodních památky byla na počátku 20. století částečně odtežena a získaný materiál byl ve formě štěrků použit především na stavbu silnice spojující Chabry s Čimicemi.

Poté co byly v průběhu 20. století definitivně opuštěny sady a skončila pastva koz a ovcí, začalo postupné zarůstání teplých jižních svahů křovinami. Aby byly zachráněny fragmenty skalních stepí se vzácnými rostlinnými společenstvy, byla na přelomu 70. a 80. let 20. století zahájena pravidelná údržba vybraných částí území. Náletové křoviny byly odstraňovány v blízkosti všech skalních výchozů a pravidelně byla kosena celá údolní niva. Později byl vykácen zanedbaný sad na jižních svazích v dolní části přírodní památky a kolem roku 2000 byly zahájeny plošně rozsáhlější zásahy. Ve stejné době bylo obnoveno kosení celé údolní nivy a nově byly odstraněny



7



8



9

Louky se skupinami stromů a porosty hvozdíku kartouzku (*Dianthus carthusianorum*).

Šalvěj luční (*Salvia pratensis*) roste na sušších loukách v severní části území.

Chrpa čekánek (*Centaurea scabiosa*) roste spolu s chrpou latnatou na výslunných stráničkách.



10



11



12

10 V mělkých půdách na stráničkách obrácených k jihu roste křivatec český (*Gagea bohemica*).

11 Chráněná bělozářka liliovitá (*Anthericum liliago*) vykvétá v květnu mezi skalními výchozy.

12 V blízkosti skal kvete brzy na jaře i koniklec luční český (*Pulsatilla pratensis subsp. bohemica*).

náletové křoviny v místě bývalých pastvin v severní části území. Po uvolnění pastvin od náletových dřevin byla zahájena v této části území řízená pastva ovcí a koz, která se osvědčila na mnoha stepních lokalitách v jiných částech Prahy.

Součástí obnovy širšího okolí Čimického údolí byla v letech 2005–2006 rekonstrukce Čimického rybníka, který leží v pramenné oblasti Čimického potoka. Čimický rybník, patrný již na mapách 1. vojenského mapování z druhé poloviny 18. století, přestal postupně plnit svoji funkci s rozvojem čimického sídliska na konci 70. let 20. století. Tehdy došlo k postupnému odkanalizování velkých ploch a ztrátě vody, která napájela Čimický potok. Posledním zásahem, který vedl k omezení retenční funkce a dlouhodobému vypuštění rybníka, byla výstavba kanalizační stoky F, která vede v těsné blízkosti rybníka a pokračuje dnem Čimického údolí k Vltavě. Při rekonstrukci rybníka byly provedeny celkové úpravy hráze a stavida a bylo utěsněno okolí kanalizační stoky. Po provedených zásazích došlo k rychlému naplnění rybníka a voda začala odtékat do nedalekého Čimického údolí. Protože však bylo původní koryto Čimického potoka již dávno zazeměno, bylo v celé délce přírodní památky vyhloubeno koryto nové a místa, kde voda pronikala do kanalizační stoky, byla dodatečně utěsněna. Na několika místech toku byly v roce 2007 vyrobeny průtočné a boční túně ke zvýšení diverzity koryta, aby tím byla završena úspěšná revitalizace části Čimického potoka.

Přírodní zajímavosti Čimického údolí

Na území, které zahrnuje přírodní památku Čimické údolí, se nachází pestré spektrum různých stanovišť, která svou morfologií, půdními podmínkami, orientací svahů a dřívějšími zásahy člověka umožnily rozvoj velmi rozdílných rostlinných společenstev a na ně vázaných živočišných druhů. Podle rekonstrukční mapy přirozené vegetace na území Prahy bylo toto území před příchodem člověka pokryto společenstvem lipových doubrav. Ty však byly během dlouhého užívání území člověkem postupně vykáceny a nahradila je druhotná vegetace utvářená různě vedenými zásahy člověka. Na podrobných mapách 1. vojenského mapování z konce 18. století je patrné, že velká část svahů Čimického údolí byla ještě zalesněna. Již v polovině 19. století je patrný úbytek lesa zejména v horní části Čimického údolí a na mapách ze 3. vojenského mapování v letech 1877 až 1890 je celé území zobrazováno již bez lesních porostů. Je pravdopodobné, že v té době bylo celé území využíváno jako pastvina a některé části jako sady. V této člověkem utvářené kulturní krajině se přesto do dnešní doby zachovala vzácná stepní společenstva, která na jiných částech území Prahy najdeme jen na nepřístupných skalnatých svazích s chudými půdami, které nikdy člověk výrazněji neužíval. V přírodní památky Čimickém údolí jsou tato společenstva silně redukována a jsou omezena jen na území skalních výchozů jižně orientovaných svahů. Díky nejnovějším zásahům

se však pozvolna rozšířují i na mírnější svahy bývalého sadu v západní části přírodní památky. Tato společenstva jsou typická výrazným zastoupením teplomilných trav s dominantní kostřavou walliskou (*Festuca valesiaca*) rostoucí zejména na mírnějších svazích a plošinách skalních výchozů a kostřavou sivou (*Festuca pallens*), která naopak osidluje zejména skalní výchozy a jejich nejbližší okolí. Mezi běžné, hojněji zastoupené druhy tohoto společenstva patří mochna písečná (*Potentilla arenaria*), jestřábík chlupáček (*Hieracium pilosella*), pryšec chvojka (*Euphorbia cyparissias*) nebo hvozdík kartouzek (*Dianthus carthusianorum*). Mezi velmi vzácné a chráněné druhy patří především křivatec český (*Gagea bohemica*), drobná cibulnatá rostlina, která roste ve velmi malé populaci na několika místech s mělkými půdami a rozvolněnými travními dny. Mezi nitkovitými, pokroucenými listy vykvetá brzy na jaře jedním, méně často i 2–3 drobnými žlutými květy a po odkvětu a uložení živin do malých cibulek pod zemí, se na delší část roku stane takřka neviditelným. Další vzácnou rostlinou, rostoucí v blízkosti skalních výchozů, je koniklec luční český (*Pulsatilla pratensis* subsp. *bohemica*), který má centrum areálu svého rozšíření na území středních Čech. Vykvetá v dubnu k zemi skloněnými, černofialovými květy. Po jejich odkvětu ještě dlouho trčí na květní lodyze ježaté souplodí nažek s dlouhými ochmýřenými přívěsky. Jméno koniklec vzniklo zkomolením původního jména poniklec, které odráželo tvar a postavení jeho k zemi skloněných – poníklých – květů. Asi nejvýraznější chráněnou rostlinou

skalních výchozů přírodní památky Čimické údolí je bělozářka liliovitá (*Anthericum liliago*), která vykvétá krásnými sněhobílými květy, uspořádanými v hroznu na dlouhém vzpřímeném stonku. V době, kdy nekvete, ji poznáme podle hustých trsů úzkých, šedozeLENÝCH žlábkovitých listů. Bělozářka liliovitá (*Anthericum liliago*) je vzácným prvkem západoevropské květeny. Rozšířila se do oblasti pražské kotliny v polodové době, kdy zde panovalo teplé a vlhké klima. Její další šíření na východ se zastavilo s ochlazením klimatu, takže se s ní proto nesetkáme ani na Moravě ani na Slovensku, přestože i tam se nachází mnoho stanovišť, která by pro ni byla vhodná.

Kromě těchto typických rostlin skalních výchozů a stepních trávníků můžeme na několika místech skalnatých plošin objevit růžově kvetoucí trávničku obecnou (*Armeria vulgaris*) a v blízkosti skal modré kvetoucí pavinec horský (*Jasione montana*). Z travnatých pastvin a krovnatých strání Čimického údolí bývá uváděn také chráněný modřenec tenkokvětý (*Muscari tenuiflora*), který je hojně rozšířen zejména v přírodní rezervaci Podhoří. Mnohem nenápadnějšími a přesto typickými rostlinami stepních trávníků na jižních svazích jsou například i ostřice nízká (*Carex humilis*) nebo bika ladní (*Luzula campestris*). Přímo na skalách v úzkých štěrbinách zakořeňuje vedle časté kostřavy sivé také chmerek vytvárávý (*Scleranthus perennis*) a ojediněle také drobná kapradina sleziník červený (*Asplenium trichomanes*).

Specifickým typem rostlinného společenstva, které se vyskytuje jen v blízkosti skalních výchozů centrální skály a na její plošině,



13 Pryšec chvojka (*Euphorbia cyparissias*) najdeme jak v blízkosti skal tak i na travnatých stráních.

14 Trávnička obecná (*Armeria vulgaris*) roste na skalních plošinách se štěrkovými usazeninami.

15 Jestřábík chlupáček (*Hieracium pilosella*) je dobré vybaven pro přežití na vyhřátých skalách.



16



17



18

je malé vřesoviště s dominantním vřesem obecným (*Calluna vulgaris*). Kromě vřesu, který tvoří souvislejší porosty, roste v tomto společenstvu roztroušeně trsnatá tráva metlička křivoláká (*Avenella flexuosa*) a hojněji také jestřábík chlupáček (*Hieracium pilosella*), který je rozšířen i v okolních společenstvech skalních stepí.

Na křovinatých stráních, které navazují na teplomilné travníky, se často objevují tolita lékařská (*Vincetoxicum hirundinaria*) spolu s kostřavou žlábkatou (*Festuca rupicola*), smrkem štíhlým (*Koeleria gracilis*) a čistcem přímým (*Stachys recta*).

Kromě mnoha druhů bylin osidlují skalní výchozy a mělké půdy v jejich okolí také některé dřeviny. Mezi dominantní druhy patří především dub letní (*Quercus robur*), na skalách v zakrské formě, a hloh jednosemenný (*Crataegus monogyna*). Na volných plochách a v úžlabí skal se často šíří růže šípková (*Rosa canina*) a na řadě míst, která byla znova prosvětlena, rostou poléhavé rostliny ostružínu ježiníku (*Rubus caesius*). Ozdobou skal je skalník celokrajní (*Cotoneaster integriformis*) – keř s okrouhlými, tmavě zelenými listy a drobnými červenými plody.

Kromě teplomilných společenstev skal a skalních stepí, která jsou hlavním předmětem ochrany přírodní památky Čimické údolí, nesmíme zapomenout ani na společenstva pastvin a luk, která se postupně rozšířily díky řízeným zásahům a následné pastvě v severozápadní části území. V porostech převládají různé druhy trav jako je válečka prapořitá (*Brachypodium pinnatum*), srha laločnatá

(*Dactylis glomerata*), ovsík luční (*Avenula pratensis*) nebo ovsík vyvýšený (*Arrhenatherum elatius*). Ale objevují se zde i další typicky luční a stepní rostliny. Mezi nejvýraznější patří fialově kvetoucí chirpy – chirpa čekánek (*Centaura scabiosa*) a chirpa latnatá (*Centaurea stoebe*), dále také hvozdička kartouzek (*Dianthus carthusianorum*), chrastavec rolní (*Knautia arvensis*) a hlaváč žlutavý (*Scabiosa ochroleuca*). Mezi typické teplomilné druhy patří i máčka ladní (*Eryngium campestre*), šalvěj luční (*Salvia pratensis*) nebo jehlice trnitá (*Ononis spinosa*). Do stejné čeledi bobovitých jako jehlice trnitá patří i žlutě kvetoucí šírovňík růžkatý (*Lotus corniculatus*) nebo dvoubarevná, růžovo-bílá čičorka pestrá (*Securigera varia*). Na spásaných lukách narazíme i na řepík lékařský (*Agrimonia eupatoria*), jehož drobné ostnitá plody se spletlivě zachycují na srsti zvířat (ale i na puncochách) a dochází tak k jejich rozšiřování na jiná vhodná stanoviště.

Zcela jiná společenstva najdeme na dně údolí – v nivě Čimického potoka. Převažují zde těžší, vlhčí, dusíkem bohaté půdy s dominantní kopřivou dvoudomou (*Urtica dioica*), blíslící koží nohou (*Aegopodium podagraria*) a bezem černým (*Sambucus nigra*). Vyskytuje se zde mimo jiné také kuklík městský (*Geum urbanum*), bolesník obecný (*Heracleum sphondylium*), kakost luční (*Geranium pratense*) a pryskyřník plazivý (*Ranunculus repens*). Ze vzácnějších druhů zde brzy na jaře vykvétá křivatec luční (*Gagea pratensis*). Na nivní společenstva na západním okraji přírodní památky Čimické údolí navazuje

16 Pavinec horský (*Jasione montana*) vykvétá koncem léta roztroušeně na plošinách mezi skalami.

17 Bika ladní (*Luzula campestris*) roste na suchých loukách a v blízkosti skalních výchozů.

18 Chmerek vytváralý (*Scleranthus perennis*).

mokřadní společenstvo na březích Kostoprtského rybníka. Dominantním druhem tohoto společenstva je rákos obecný (*Phragmites australis*). Dopraví ho další druhy – především zblochan vodní (*Glyceria maxima*), přeslička rolní (*Equisetum arvense*), máta vodní (*Mentha aquatica*), karbinec evropský (*Lycopodium europaeus*), rozrazil potocní (*Veronica beccabunga*) nebo lílek potměchuť (*Solana dulcamara*).

Velkou část Čimického údolí, zejména celé severní svahy a jižní svahy ve východní části, pokrývají v současné době společenstva nepůvodních, druhotně vysazených lesů. Na severních svazích převažují výsadby dubů (*Quercus* sp.), lip (*Tilia* sp.) a javorů (*Acer* sp.), místy se smrkem (*Picea* sp.) a v podrostu hojným bezem černým (*Sambucus nigra*). Na jižních svazích výrazně převažuje trnovník akát (*Robinia pseudacacia*), vysazovaný na erozivně ohrožené svahy na začátku 20. století. Část původních akátin byla odstraněna v blízkosti skalních výchozů, aby se mohla stepní společenstva opět rozšířit na jižní vysuněné svahy, které dříve sloužily převážně jako pastviny. Ve zbylých částech, kde porosty zůstaly, je bylinné patro silně redukováno a porosty působí ponurým dojmem. Části svahů pokrývají dodnes rozvolněné porosty bývalých sadů. Stromy v nich se pozvolna rozpadají a zplaňují. Posledním, typově odlišným společenstvem, jsou fragmenty lužních lesů, které se zachovaly v okolí Kostoprtského rybníka a místy i podél Čimického potoka. V porostu převládají různé druhy vrb (*Salix* sp.), topoly (*Populus* sp.) a v některých místech se objevují i olše (*Alnus glutinosa*).

Přírodní památka Čimické údolí poskytuje útočiště i mnoha živočichům, kteří jsou vázáni na jednotlivá rostlinná společenstva nebo specifické biotopy. Mezi druhově nejpočetnější a také nejzajímavější skupinu patří bezobratlí, jejichž zástupci jsou vázáni na společenstva skal a skalních stepí. Na suchých vysuněných místech se můžeme setkat s drobným plžem drobníčkou válcovitou (*Tricatellina cylindrica*). Na teplé stepní lokality jsou vázáni i některí zástupci reliktních mandelinkovitých brouků, kteří se živí rostlinnou potravou - *Coptocephala rubicunda* a dřepčík *Longitarsus foudrasi*. Ještě četnější skupinou jsou teplomilní zástupci nosatcovitých brouků jako jsou nosatci *Apion penetrans* a *A. rubens*, lalokonosec *Otiorhynchus fullo*, nosatci *Trachyphloeus spinimanus*, *T. angustisetulus* a *T. asperatus*, listopas *Sitona longulus* a okřídlený nosatec *Sibinia sodalis*. Mezi teplomilné druhy vázané na stepní lokality patří i stepní střevlíkovité – střevlíček *Olisthopus sturmii*, kvapník *Harpalus pumilus* a střevík *Ophonus puncticollis*.

Specifické druhy hmyzu jsou vázány přímo na porosty vřesu obecného. Patří mezi ně mandelinky žijící na rostlinách vřesu – bázlivce *Lochmanea suturalis* a dřepčík zelený (*Altica oleracea breddini*) a pod vřesem žijící střevlíček *Bradycellus ruficollis*.

Velmi zajímavou skupinou osidlující teplé výslunné stráně a skalnaté svahy jsou vzácní teplomilní pavouci jako je křížák *Gibbaranea bituberculata* nebo západnice zelenavá (*Cheiracanthium virescens*), která patří do stejné skupiny jako jediný jedovatý pavouk, který se vyskytuje na území České republiky,



19



20



21

Široké dno nivy Čimického údolí s obnoveným korytem Čimického potoka

Zbytky lužních porostů na okrajích Kostoprtského rybníka – pohled od východu.

Křivatec luční (*Gagea pratensis*) roste roztrouše-
ně na okrajích nivy Čimického potoka.



západnice jedovatá. Mezi další pavouky, kteří se vyskytují ve stepních lokalitách patří běžník *Misumenops tricuspidatus* a pavučenka *Walckenaeria unicornis*. Typickou skupinou teplých svahů a skalnatých suchých strání jsou také ploštice. Za zmínu stojí zejména výskyt ozdobné sínňatky *Galeatus maculatus* s nápadně strukturovanými křídly, která přečnívají přes její drobné tělčko.

Ve společenstvech křovin a světlých lesů se objevují méně běžné druhy plžů jako je keřňatka vrásčitá (*Euomphalia strigella*) nebo síťovka menší (*Aegophiella minor*). Ze vzácnějších druhů hmyzu se v křovinách a lesních lemech vyskytuje střevíček *Abax paralleloepipodus* a v přirozených porostech dubů nosatec *Brachysomus echinatus*.

Na zcela jiné druhy živočichů můžeme narazit při procházkách dnem Čimického údolí. Ve vlhkých porostech na dně údolí se můžeme velmi často setkat se dvěma druhy obojživelníků – ropuchou obecnou (*Bufo bufo*) a skokanem hnědým (*Rana temporaria*). Ropucha je aktivní především v noci, a proto ji častěji můžeme zastihnout jen v době páření na jaře, kdy velké skupiny jedinců putují zejména k Čimickému rybníku na východním okraji přírodní památky Čimické údolí. Stejně jako ropucha obecnou tak i skokana hnědého spatříme po většinu roku mimo vodní prostředí zejména na vlhčích místech nivy. Pouze v době páření putuje ke Kostopřtskému rybníku, který mu skýtá ideální podmínky pro nakladení vajíček a vývoj pulců. Ve vodě Kostopřtského rybníka můžeme často spatřit dalšího zástupce obojživelní-

ků – čolka obecného (*Triturus vulgaris*), který na rozdíl od dvou uvedených žab tráví větší část roku ve vodě a teprve na podzim ji opouští a přezívá zahrabán v listí nebo ve štěrbinách v zemi. V Kostopřtském rybníce stejně jako v okolních porostech rákosu a dalších mokřadních rostlin, se pravidelně vyskytuje nejběžnější z našich hadů – užovka obojková (*Natrix natrix*). Přesto, že se užovka obojková velmi obratně pohybuje na souši, je také velmi dobrý plavec a velkou část života tráví ve vodě, kde loví drobné rybky, pulce a další vodní živočichy.

Velkou skupinou živočichů, která obývá rozlehlá stanoviště Čimického údolí jsou ptáci. Řada z nich zde hnízdí, některí jej využívají jen jako dočasné stanoviště. Mezi hnízdící druhy patří běžné druhy sýkor, jako je sýkora modřinka (*Parus caeruleus*) nebo sýkora koňadra (*Parus major*). Hnízdí zde také lesní druhy jako je šoupálek krátkoprstý (*Certhia brachydactyla*), linduška lesní (*Anthus trivialis*), budníček menší (*Phylloscopus collybita*) a budníček větší (*Phylloscopus trochilus*). Z dalších hnízdících ptáků můžeme zmínit červenku obecnou (*Erythacus rubecula*), lejska šedého (*Muscicapa striata*), pěnici pokřovní (*Sylvia curruca*) a pěnici černohlavou (*Sylvia atricapilla*).

Ze vzácnějších ptáků stojí za zmínu hnědění mylnářka dlouhoocasého (*Aegithalos caudatus*) na břehu Kostopřtského rybníka a výskyt ledháčka říčního (*Alcedo atthis*) na stejném rybníce v zimním období. Na jaře se zde můžeme zaposlouchat i do zpěvu slavíka obecného (*Luscinia megarhynchos*).

Použité podklady

- Anonym (1968): Vyhlaška č. 5/1968 o prohlášení chráněných přírodních výtvorů v Praze a jejich ochranných pásem. Sbírka nařízení, vyhlášek a instrukcí národního výboru hlavního města Prahy, částka 3.
- Dostál J. a Kříž J. (1989): Přírodou pražské botanické zahrady. Pražská botanická zahrada Praha 7 – Troja, 77 pp.
- Fridrichová M. (2001): Vývoj osídlení pražského území až po příchod Slovanů. In: Kovanda J. a kol. Neživá příroda Prahy a jejího okolí. Academia ve spolupráci s Českým geologickým ústavem, Praha, 215 pp.
- Hrčka D. (2007): Rostliny přírodního parku Drahaň–Troja. Botanická zahrada hl. m. Prahy a Grada Publishing, a.s., Praha, 241 pp.
- Internetové stránky Laboratoře geoinformatiky Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem: <http://oldmaps.geolab.cz/>
- Karnecki J., Průšová J., Rom J. a kol. (2006): Čimický rybník, proměny Čimického údolí. Hlavní město Praha - Odbor ochrany prostředí MHMP, Praha.
- Kříž J. (1994): Chráněná příroda Prahy 8. Obvodní úřad v Praze 8 a 01/34, základní organizace Českého svazu ochránce přírody, IV. Vydání, Praha, 27 pp.
- Kříž J. a Rosendorf P. (2001): Příroda Prahy 8, 01/34, základní organizace Českého svazu ochránce přírody, Praha, 88 pp.
- Kubíková J. a Podzemský O. (eds.) (1985): Staletá Praha XV – Přírodovědný význam Prahy. Sborník Pražského střediska státní památkové péče a ochrany přírody, Panorama Praha, 304 pp.
- Kubíková J., Ložek V., Špryňar P. a kol. (2005): Praha. In: Mackovčin P. a Sedláček M. (eds.): Chráněná území ČR, svazek XII. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha, 304 pp.
- Lutovský M., Smejtek L. a kol. (2005): Pravěká Praha. Nakladatelství Libri, Praha, 1038 pp.
- Moravec J., Neuhäusel R. a kol. (1991): Přirozená vegetace území hlavního města Prahy a její rekonstrukční mapa. Academia ve spolupráci s Botanickým ústavem ČSAV a Ministerstvem životního prostředí České republiky, Praha, 204 pp, mapová příloha.



24

Sýkora modřinka (*Parus caeruleus*) patří mezi pěvce, kteří pravidelně hnizdí v Čimickém údolí.

Poděkování

Ing. Jiřímu Romovi z odboru ochrany prostředí Magistrátu Hlavního města Prahy děkujeme za připomínky k textu a Ing. Petru Slavíkovi děkujeme za poskytnutí leteckých ofotografií a digitální hranice PP Čimické údolí pro zpracování přehledné mapy zájmového území.



Přírodní památka Člmické údolí

Edice: Chráněná území Prahy 8



Vydalo: EKOCENTRUM KŘIVATEC
při 01/34. základní organizaci Křivatec
Českého svazu ochránců přírody v roce 2007
Text: Pavel Rosendorf s užitím citovaných podkladů
Grafická úprava: Pavel Rosendorf a František Dlabač
Foto: Pavel Rosendorf a Jiří Kříž
Tisk: Sofyko v.o.s.
Náklad: 1000 výtisků



Publikace byla vydána s finanční podporou
Hlavního města Prahy